

B A O Š U

ISKUPLJENJE VREMENA

Pripoved iz BESEDA O ZEMLJINOJ PROŠLOSTI

S kineskog preveo
Bojan Tarabić

 Laguna

Naslov originala

三体X: 观想之宙

Copyright © 2011 by 宝树 (Bao Shu)

Serbian translation rights authorized by China Educational
Publications Import & Export Corporation Ltd.

All Rights Reserved

Translation copyright © 2025 za srpsko izdanje, LAGUNA

ISKUPLJENJE VREMENA

Reč-dve o „kameni temeljcu“

„Kamen temeljac“ je jedan sasvim običan i svakako nedovoljno razmetljiv izraz, ali je uprkos tome kadar da dostojno prenese naša osećanja i samouverenost koje smo ispoljili pri izgradnji raskošnog i velelepnog nebodera zvanog kineska naučna fantastika. Stoga isti izraz pozajmljujemo kada želimo da označimo trilogiju kojoj ova knjiga duguje svoje postojanje.

Naučna fantastika je tokom poslednje decenije doživela vrtoglav uspon. Pisci, kao što su Vang Đinkang, Liju Cisin, He Hungvei, Han Sung i mnogi drugi objavili su značajan broj remek-dela koja su osvojila srca čitalaca, ali i bila presudna za istraživanje i trasiranje novih naučnofantastičnih tokova. Naš vodeći naučnofantastični časopis *Svet naučne fantastike* (科幻世界 – Kēhuàn shìjiè) prevazišao je svoj tradicionalni oblik i obim, prerastavši u niz publikacija koje pokrivaju celokupan čitalački milje. Istovremeno je došlo do poboljšanja tržišnih prilika, pa tako danas sve veće knjižare u sedištimu okruža raspolažu posebnim odeljcima namenjenim naučnoj fantastici.

Mnoštvo ljudi se raspituje o razlikama između kineske i američke naučne fantastike, međutim, odgovori koje smo bili spremni da pružimo pre deset godina danas više ne važe. Brojni autori (pri čemu to više nisu naivne priče kojima vidno nedostaje književnog umeća, živopisnosti i određene maštovorne uzdržanosti) ovo poređenje svode na upoređivanje američkih bifteka sa našom govedinom sa krompirom. Ta razlika je i dalje očigledna, premda bih rekao da je sada pravilnije nazvati je nepodudarnošću s obzirom na to da te razlike nije više moguće iznijansirati i vrednovati. Pitanje ukusa ističe se kao pojam od praktičnog značaja, što je nesumnjivo znak da naša naučna fantastika sazreva.

Jaz koji postoji između kineske i američke naučne fantastike u osnovi predstavlja razliku u domenu komercijalizacije. Američka naučna fantastika danas predstavlja jedan kompletan industrijski lanac koji se nalazi u punom zamahu i nudi časopise, knjige, filmove, serije, kompjuterske igre i igračke. U međuvremenu, naše izdavaštvo se još uvek nalazi u takvoj situaciji da nije u stanju da podmiri potrebe kineske čitalačke publike, dok se izdavači i dalje vajakaju zbog činjenice da su prodali tek nekoliko hiljada primeraka naučnofantastičnog štiva. Posledica toga jeste da, u osnovi, i dalje preovladavaju pisci koji se naučnom fantastikom bave iz ljubavi, dok samo mali broj njih piše imajući u vidu autorske naknade i honorare. Odgovornim izdavačima ovakve (ne)prilike ne pričinjavaju zadovoljstvo.

Kao najuticajniji izdavač naučne fantastike u našoj zemlji, *Svet naučne fantastike* ostaje trajno posvećen promociji kineske naučne fantastike u svim domenima. Izdavačka delatnost svakako predstavlja jednu od okosnica naše delatnosti. Razvoj kineske naučne fantastike iziskuje dugoročnu viziju, pragmatičan duh i uvođenje dodatnih tržišno orijentisanih

metoda. Zato je naš pogled čvrsto uprt ka budućnosti, upravo polaganjem ovakvih različitih „temeljaca“.

Valja istaći da u ovom pogledu nemamo nikakvih ograničenja, budući da izgradnja jedne ovako veličanstvene građevine zacelo iziskuje najrazličitije vrste građivnog materijala.

Naposletku, mi zaista željno iščekujemo okončanje ovog monumentalnog neimarskog poduhvata.

Jao Haidun,
Zamenik glavnog urednika časopisa
Svet naučne fantastike (科幻世界)

Predgovor engleskom izdanju

Nastanak ovog romana jedan je od najupečatljivijih događaja u mom životu. Poput mnogih drugih ljubitelja naučne fantastike, i ja sam početkom dvadeset prvog stoleća postao veliki poklonik Liju Cisinovog lika i dela, u vremenu kada je dotični započeo svoj proboj u naučnofantastičnom svetu. Zvali smo se „magneti“ (što je homonim za okorele Liju Cisinove obožavatelje) i upuštali se u žučne rasprave o njegovim pričama po raznim forumima na internetu. Vesti o izlasku njegovih pripovedaka širile su se od uva do uva, i jedva smo čekali da ih se domognemo. Moja čitalačka opsesija započinje dve hiljade šeste godine, kada je časopis *Svet naučne fantastike* pokrenuo serijsku publikaciju *Problema tri tela*, knjige koja će kasnije postati prvenac veličanstvene trilogije *Besede o Zemljinoj prošlosti* (takođe poznatoj kao *Problem tri tela*), pri čemu sam te nastavke doslovce proždirao i, kao omađijan, žudno iščekivao još.

Zvanično samostalno izdanje *Problema tri tela* objavljeno je 2008. godine, a drugi nastavak *Mračna šuma* izašao je oko šest meseci kasnije. Iako su te knjige široj javnosti

bile gotovo nepoznate, za ljubitelje naučne fantastike one su bile prava-pravcata gozba. Međutim, posle druge knjige za mene i ostale „magnete“ usledio je dug sušni period. Dve i po godine kasnije, u novembru 2010. godine, poslednji nastavak trilogije *Kraj smrti* konačno se našao u kineskim knjižarama. U tom trenutku nalazio sam se na studijama u Belgiji i nije bilo načina da se smesta domognem knjige. Ozbiljno sam razmatrao mogućnost da sednem na avion i odletim u Kinu samo da bih je pazario. Na kraju mi je u pomoć pritekao moj prijatelj Gao Sjang, tako što je fotografisao i stranicu po stranicu, putem elektronske pošte, poslao mi celu-celcatu knjigu.

Gest mog prijatelja Gao Sjanga duboko me je ganuo, ali tek kasnije sam postao svestan njegovog značaja. Nakon što sam, u jeku tog prvog čitalačkog talasa, progutao roman, upustio sam se u žustre rasprave na internetu, gde se vodila polemika o bezmalo svakom detalju. No ma koliko raspravljali, osećali smo da je jednoj čudesnoj priči došao kraj, pa je i naša ushićenost postepeno splasnula. Melanholija koja je usledila naterala me je da se osmelim na nešto krupniji korak. Poželeo sam da napišem odvojenu kratku priču u kojoj će se naći nekoliko likova iz knjige, kako bih, makar nakratko, produžio tu pripovest. Seo sam i napisao dijalog između Jun Tijenminga i Ai Aa na Sinjilu, koji sam potom okačio na internetu pod nazivom *Problem Tri tela III – X*, pri čemu „X“ nije predstavljalo broj deset, već je označavalo nepoznanicu.

Razume se, to nije bio prvi put da sam napisao nešto zasnovano na nekom Liju Cisinovom delu, niti sam u tome predstavljao kakvog pionira, ali raniji pokušaji ovog tipa predstavljali su dela koja su zaljubljenici u naučnu fantastiku pisali prevashodno zarad interne zabave. U to vreme nisam bio svestan da su se okolnosti u kojima sam pisao iz korena

promenile i da sam stvarao upravo ono za čime su hiljade čitalaca žudele – a to je više priča iz sveta *Tri tela*. Izlazak priče u pravi čas (nepunih nedelju dana nakon publikacije *Kraja smrti*) omogućio joj je da privuče mnogo veću pažnju nego što je možda po kvalitetu zasluživala i ohrabrio me da nastavim sa pisanjem, razvijajući početnu zamisao sve dok nije poprimila sebi svojstven oblik. Roman sam završio tri sedmice kasnije, uoči Božića 2010. godine. *Problem tri tela X* je dotada već bio dotakao svaki kutak kineskog interneta i o njemu se razgovaralo maltene koliko i o *Kraju smrti*. Upravo u tom trenutku javio mi se gospodin Jao Haidun, Liju Cisinov dobar prijatelj, koga inače zovu „kineskim Kembelom“, zbog zasluga koje mu, kao uredniku *Sveta naučne fantastike* koji promoviše mlade kineske pisce, svakako pripadaju. Predložio mi je da to objavimo u vidu samostalnog romana. U narednih nekoliko meseci, dok je groznica zvana *Tri tela* i dalje drmala kineskom književnom scenom, pojavilo se pregršt drugih sličnih dela, ali je već bilo dockan i ta dela nisu dobila ni približno onoliko pažnje kao moja Iksica. Bio sam svestan da me je sreća i te kako pogledala.

Kada sam prvi put okačio svoju priču na internet, autorska prava mi nisu bila ni nakraj pameti, dabome, i nakon ponude gospodina Jaoa imao sam osećaj da su mi ruke prosto vezane. Međutim, gospodin Liju Cisin mi je vrlo darežljivo pružio podršku i dao pristanak da ova knjiga bude objavljena, zbog čega mu zaista dugujem neizmernu zahvalnost. Knjigu sam, čim su prvi primerici izašli iz štampe, najpre poslao upravo Liju Cisinu. Nekoliko godina kasnije, nakon što sam objavio izvestan broj samostalnih dela i postao punopravni pisac naučne fantastike, nas dvojica smo postali bliski prijatelji i često bismo se sretali na raznoraznim skupovima. Poverio mi se kako je uživao u Iksici i kako joj

je čak dao svoj glas pri izboru za jednu književnu nagradu. Knjiga nije bila izabrana, ali su mi Liju Cisinova potpora i podsticaj bili važniji od deset takvih priznanja.

Podnaslov ove knjige, *Iskupljenje vremena*, kao i pojedini nazivi u romanu nose sa sobom posebno značenje za neke od prvih čitalaca, iako se sada verovatno malo ko toga seća. U periodu između 2008. i 2010 godine, dok su čitaoci s ne-strpljenjem očekivali izlazak poslednjeg dela trilogije, mnogi su nagađali u kojem će pravcu zaplet krenuti i pojavile su se razne glasine, zasnovane na navodnim informacijama koje su „procurile“ iz Liju Cisinovog dela u nastanku. Naravno, sve je to bio puki obešenjakluk, i ništa od toga se nije poklopilo sa dogodovštinama koje su završile u štampi. No čak su i takve glasine raspirile našu maštu i podgrejale očekivanja, dok smo očekivali završetak Liju Cisinovog remek-dela. Stoga sam našao za shodno da udenem nekoliko referenci iz tog nevinog doba kada *Tri tela* nisu bila poznata široj publici.

Iako moja knjiga nije pobrala tolike zasluge kao što je to bio slučaj sa *Problemom tri tela*, a to i ne može, ona je neosporno prijala velikom broju čitalaca. Ja svakako ne pretendujem na to da se Iksica uvrsti u kanon, iako ju je izdala ista izdavačka kuća koja nam je podarila originalnu trilogiju, i iako se ove dve knjige često zajedno plasiraju. Ipak, za mene lično, ova knjiga predstavlja pokušaj da se popune određene rupe u originalnoj trilogiji i ona je samo jedan od mogućih raspleta u svetu *Tri tela*. Pojedini ljubitelji trilogije će ovu knjigu sasvim odbaciti, drugima će se dopasti bez obzira na to što pripada svetu *Tri tela*, to jest tretiraće je kao odvojeno delo – i smatram da su oba stanovišta razložna.

Četiri godine nakon objavljivanja kompanija *China Education Publications Import & Export Corporation Ltd.* (skraćeno „CEPIEC“) odlučila je da ovu knjigu predstavi

anglofonoj publici i izda je na engleskom jeziku. Ovaj poduhvat me je ispunio srećom, ali i strepnjom. Istorija engleske naučne fantastike obiluje istaknutom fanfikcijom, kao što su *Druga zadužbina* iz pera Grega Bara, Gregorija Benforda i Dejvida Brina, ili *Vremenski brodovi* Stivena Bakstera, nastavak Velsovog *Vremeplova*, a da ne govorimo o svetovima poput *Doktora Hua* i *Zvezdanih staza*, u čijim su okruženjima mnogi autori pronašli plodno tlo. Ja, naravno, ne tvrdim da moja knjiga može da stane rame uz rame sa ovim neprolaznim klasicima, ali među njima ipak postoji nešto zajedničko: naime, te knjige svoj nastanak duguju veličanstvenim delima, čija nas genijalnost neprestano odvlači natrag u taj svet, gde zdušno polažemo svoj talenat, zanos i trud kako bi vreme unutra nastavilo da protiče, likovi vaskrsli, a dogodovštine nastavile da se nižu.

Hronologija razdoblja

Razdoblje krize 201X–2208.

Doba zastrašivanja 2208–2270.

Godine nakon zastrašivanja 2270–2272.

Vek odašiljanja 2272–2332.

Bunker epoha 2333–2400.

Galaktička era 2273–nepoznato

Razdoblje Sinjila 2687–2731.

Priprema za vremensku menu

kosmosa 6472731–18906416.

Vremenska mena kosmosa 64718906416–11245632151.

Poslednje doba 11245632142–11245632207.

Vremenska mena novog univerzuma 11245632207–...

PROLOG

*POSLEDNJE DOBA; PRVA GODINA, NULA ČASOVA,
NULA MINUTA, NULA SEKUNDI. KRAJ SVEMIRA.*

Nekada davno, u jednoj drugoj galaksiji...

Zvezde su svetlucale, galaksija se vrtložila poput nepregledne reke, i neprebrojni oblici života i dalje su se skrivali iza svojih sunaca, razmeđeni nepremostivim kosmosom. Tavorili su po čoškovima galaksije, rasli, množili se, borili se, zatirali jedni druge – damari života i leleci smrti prožimali su ovu zabačenu galaksiju baš kao što su prožimali i svaki drugi kutak svemira.

Međutim, ovome drevnom, sveobuhvatnom kosmosu beše se primakao njegov sudnji čas.

U opsegu koji je zahvatao desetine milijardi svetlosnih godina, zvezde su neverovatnom brzinom odumirale. Civilizacije su čilele, galaksije su tamnele, sve se slivalo u bezdan, kao da nikada nije ni postojalo.

Silesija bića koja je naseljavala ovu galaksiju još uvek nije bila svesna da su njihove čarke i začkoljice, skrivalice

i pokolji, izgubili svaki smisao. Iza većih, kosmičkih kulisa polako se valjala jedna zastrašujuća, neočekivana promena, koja će ih ubrzo lišiti postojanja.

Sićušni fotoni, zaostavština iz uništenih galaksija, udaljenih milijardama svetlosnih godina, prešli su bezmernu kosmičku tminu kako bi obasjali ovaj galaktički ćorsokak, nalik na nedostavljena pisma u kojima se pripoveda o drevnim, davno zaboravljenim predanjima.

Jedan takav zračak bio je začet milijardama svetlosnih godina daleko, u jednom neupadljivom kutku svemira, nekada poznatom kao Mlečni put. Čestica je odavala toliko slabunjavu svetlost da je oči većine bića nisu mogle ni opaziti, iako je u sebi sadržala bezbroj svetolomnih mitova i legendi.

Je Vendije, Majk Evans, Ding Ji, Frederik Tajler, Džang Beihai, Bil Hajns, Luo Ći, Tomas Vejd...

Crvena obala, Pokret Zemlja-Trisolaris, projekat *Zido-zornik*, projekat *Stepenice*, mačonoše, projekat *Bunker*...

Te stare priče bile su živopisne kao da su se događaji koje opisuju tek juče zbili. Obrisi junaka i svetaca i dalje su bleštali u sazveždima, ali sećanja na njih, i saznanja o njima behu zatravela. Zavesa je pala i glumci su napustili podijum. Gledaoci su se raštrkali, čak se i pozorište uparložilo.

Sve dok se...

U jednom trenutku, sred beskrajnog kosmičkog mraka, u tom zaboravljenom kutku svemira, daleko od drugih zvezda, iz praznine se ukaza duh.

Tanak šav zvezdane luče nejasno je ocrtao obris bića koje se nekada zvalo „čovek“. Razume se, milijardama svetlosnih godina unaokolo odavno nije bilo nikoga ili ničega što bi ga kao takvog prepoznalo.

Sablast je to znala. Njegov svet i soj davno su netragom iščezli iz jednog drugog dela svemira. Ta vrsta je svojedobno

uspostavila civilizaciju koja je obasjala galaksiju, porazila bezbroj suparnika i iznedrila veličanstvene epove, ali nju je odavno prekrila silovita bujica povesti koja je zatim otekla u okean vremena. No i tom okeanu je bilo suđeno da presuši.

Upravo ovde, na koncu svemira, u trenucima kada je vreme trebalo da stane, duh je tvrdoglavo želeo da nastavi sa pričom koja se već svršila.

Lebdeći u tami, lagano je pružio svoj utvarni ud, nazovimo to ipak rukom, odakle je odmah zatim izdžikljalo pet prstiju. U dlanu mu se gnezdila trunčica srebrne svetlosti.

Dok je, naizgled izgubljen u sećanjima, posmatrao srebrnu trunku, u njegovim očima videli su se odblesci zvezdane koprene. Trunčica je poskakivala, krhka poput svica, tako sitna da je svakoga časa mogla nestati, ali je istovremeno, slično singularnosti pred sam postanak svemira, sadržala sve moguće ishode. U stvari, trunčica je zapravo bila minijaturna crvotočina čiji je drugi kraj bio povezan sa džinovskom crnom rupom u samom srcu svemira, kadrom da oslobodi energiju galaktičkih razmera.

Duh posle ko zna koliko vremena izdade naredbu. Trunčica se u trenu pretvori u srebrnu nit, pružajući se u nedogled, nalik na beskonačnu vremensku menu. Srebrna nit se zatim razvi u belu ravan, a za njom se izdvoji i treća dimenzija dok se ravan ugibala i zadebljavala. Međutim, ta je debljina bila potpuno nesrazmerna dužini i širini ravni koju je duh poput snežnobelog papira razvio u kosmosu.

Lebdeći iznad papira, duh raširi pleća i zakliza po papiru. Njegovi pokreti izazvaše podrhtavanja od kojih se uskomeša atmosfera. Ravan podno utvare se nabra i namreška od tih povetaraca, a vrleti i udoline se nedugo potom stvrdnuše u planine, bregove, klance i visoravni.

Potom suknuše vatra i voda. Ogromne eksplozije odjekivale su iz svih pravaca, kiseonik i vodonik nastali iz čiste

energije mešali su se u buktinje koje se uskoro spojiše u pravi ognjeni okean. Prilikom sagorevanja u vazduhu se kondenzovaše prve kapi vode, koje se zatim stopiše u kumulonimbuse i maglu, i na kraju u provalu oblaka što zasu tek stvorenu zemlju. Nepresušne kiše podaviše kotline, pretvarajući ih u bezgranične okeane.

Duh prelete preko vode kao kakva div-ptica i slete na pusto žalo. Pružajući jednu ruku ka pučini, a drugu ka uzvisinama, on u isti mah podiže mora i planine. Brontobiti podataka pohranjeni u njegovom telu oživeše i napajajući se okolnom energijom, razvrstaše se u različite oblike: stvorenja naseliše kopno i vodu kao da ih je razbacao vior. Čitava jata riba i kitova iskočiše iz talasa kako bi pozdravila svog tvorca; busenje i gajevi niknuše iz zemlje, a među njima svašta šušnu i zagniza. Nebom projezdiše ptice male i velike. Buka i frka života ispuni novi svet, a za njime se stvoriše šume, pašnjaci, jezera i pustare.

Nakon što je sve to uredio i postavio na mesto, duhu se ipak učini da nešto nedostaje. Zamišljeno se zagledao u tamu i posle nekog vremena dosetio šta je u pitanju. Jednim prstom opisao je krug naspram tmastog nebeskog baršuna, a onda je povlačeći ruku lagano kucnuo kažiprstom i krug je poleteo uvis, pretvarajući se u bleštavu zlatnu kuglu – na scenu je stupilo dobro poznato Sunce, ili se bar tako činilo. Sunčevi zraci prosuše se po atmosferi i čitava Zemlja zasija – vedro nebo koje se caklilo poput ogledala i azurno more, blistavo i čisto.

Svetlost ga obli i duh podiže glavu uvis, kao opijen, puštajući da ga odavno utrnuti zraci okupaju.

Baš kao za vreme zlatnog doba.

Svetlost se presijavala po njegovoj puti i kosi, ocrtavajući tipičnu ljudsku siluetu. Dosad je već bilo očito da to nije

nikakva sablast iz tame, već „on“, čovek sa Zemlje, mesta kog je davno progutao zaborav.

A ovaj novi svet mu je, baš kao i prastara Zemlja, delovao poznato. Zapravo, bila je to senka pradavnog sveta, koji je ko zna kada skončao zajedno sa mnoštvom civilizacijama koje su ga naseljavale.

Duh je znao da je, u poređenju s nekadašnjim veličanstvenim univerzumom, ili čak u poređenju sa pravom Zemljom, ovaj njegov svet majušan, pritvoran i beznačajan. Međutim, i dalje je nastojao da održi tu minijaturu, ne bi li produžio taj odveć svršeni kosmički ep. Iako to i nije zaista bio nastavak, nije li sreća ponovo, barem nakratko, porinuti u ovaj virtuelni svet i upiti poslednje zrake umetnog Sunca, dok se svemiru primiće kraj.

„Nastupa suton svemira“, tiho izusti duh.

Prvi deo

PROŠLOST UNUTAR VREMENA

NAŠA ZVEZDA

RAZDOBLJE SINJILA; DRUGA GODINA, NAŠ SVET

Nebo je bilo tmurno i suro. Uobičajeni popodnevni pljusak opasao je jezero retkom živicom magle. Trava se na obali povijala pod naletima vetra, upijajući halapljivo svaku slađanu kap vode. Slamnati čunić plutao je na vodi, ljuljuškajući se sve dalje na valovima koje je pravila kiša.

Kao da brodi pravo ka kraju sveta...

Jun Tijenming je sedeo na obali i besciljno bacao kamenčiće, posmatrajući kako se talasi međusobno krše. Pored njega je sedela jedna mlada, kao slika lepa žena i ćutke ga posmatrala krupnim očima. Vetar joj je mrsio pramenove i ženina kosa ga je milovala po obrazima, pobuđujući u njemu osećanja. Na trenutak se prevario da je na nekom drugom mestu, u nekom drugom vremenu, kao da se naprečac vratio u vreme studentskog izleta po predgrađu Pekinga, u to srećno popodne koje je proveo pokraj Čeng Sin. Ipak, žučkasta voda i plava trava, kao i šareni kamenčići razbacani oko njega, podsećali su ga da se nalazi u nekoj drugoj epohi, na

drugom svetu, planeti udaljenoj sedam vekova u budućnosti i tri stotine svetlosnih godina od Zemlje.

I sa drugom ženom.

*Kiša rosi, povetarac nežno me miluje, nema razloga za povratak kući.**

Tijenming se iz nekog razloga priseti ovog klasičnog stiha iz detinjstva. Klasična kineska poezija bila je jedna od stvari na koju su njegovi roditelji padali u nesvest, pa su ga zato i terali da je uči naizust. Ali zaista, više nije bilo razloga za povratak kući, jer prvenstveno nije bilo mesta gde bi se vratio. Jedino mu je preostalo da pusti da ga šibaju vetrovi i kiše ovog tuđinskog sveta.

Sad je kasno za iščuđavanje, ali kakva sam ja budala!, prekori sebe Tijenming. Nisam valjda stvarno pomislio da ću dobiti još jednu priliku da budem sa svojom voljenom Čeng Sin? Da ćemo bezbrižno praviti origami brodiće pokraj jezera? Bili su to pusti snovi. Pomisao da će se sedam vekova kasnije ponovo sresti sa ženom svojih snova bila je krajnje nesuvisla. Povrh toga, činjenica da je u ovom trenutku sedeo u društvu pripadnice suprotnog pola sama po sebi je predstavljala čudo nad čudima.

Međutim, u jednom trenutku mu se nadohvat ruke nalazila neverovatnost koja je i ovo prevazilazila. Da je bio samo nekoliko sati, a možda i nekoliko minuta brži, ugledao bi tu ženu od koje je bio rastavljen čitavih sedam vekova. Mogao je provesti ostatak svog života sa svojom ljubljenom za kojom je čeznuo sedam stoleća. Živeli bi ovde, na obalama jezera, i više se ne bi razdvajali, a osoba koja je sad sedela

* Autor stihova je Džang Džihe (732–774. p. n. e.) znameniti pesnik iz doba dinastije Tang. (Prim. prev.)

pored njega bila bi njena najbolja prijateljica i verovatno bi bila s drugim muškarcem.

No njegova boginja čak ni sada nije bila tako daleko – najviše nekoliko stotina kilometara. Za vedrih noći mogao je da opazi njen brod kako lagano klizi duž svoje orbite. Ipak, mogao je samo da joj se izdaleka divi, pošto je zauvek bila van njegovog domačaja.

Jednom joj je već podario zvezdu, ali iznenadno pucanje brazde smrti značilo je da Čeng Sin više nikada neće moći da sleti na ovaj svet. Žena kojoj je poklonio zvezdu postala je njegova zvezda.

Jun Tijenming se kiselo osmehnu i iz navike podiže pogled ka nebesima, na kojima se danas izuzev kišnih oblaka ništa nije videlo. Ali on je znao da je ona tu gore, iznad oblaka, možda upravo iznad njegove glave.

Odvratio je pogled sa nebesa, svestan da je još uvek tu i da netremice zuri u njega. Pravio se da to ne primećuje. Ruke, tanke poput čokota, ukrstiše se oko njegovog vrata. Bio je spreman da se prepusti jednom tihom, intimnom trenutku kad vlasnica ruku razbi tišinu pitanjem koje su ljubavnice svih sojeva, vrsta i stupnjeva inteligencije postavljale u svim krajevima univerzuma, još od njegovog postanka pa do danas: „Reci mi: ko ti se više sviđa, ona ili ja?“

„Ti, naravno“, izusti Tijenming.

„Zbog čega?“, blago upita Aa, čija je znatiželja usled kratkog odgovora samo porasla. „Budi malo konkretniji, mislila sam da Čeng Sin...“, njeno izlaganje prekrati jedan poljubac; Tijenming je iz brojnih sličnih iskustava naučio bolnu lekciju da u ovakvim okolnostima nema prikladnog odgovora, niti potrebe za daljim razgovorom.

Aa se prepusti poljupcu i kada su im se usne rastale, više mu nije dosađivala sa pitanjima, i umesto toga stidljivo mu

je gricnula ušnu školjku, a odmah zatim, pomalo nesito, zarila zube u rame.

Tijenming jauknu i odgurnu Aa od sebe. Priviđenja koja su dugo bila pritajena u njegovim uspomenama uskrснуše u trenu, pritiskajući mu savest. Grlo mu se stegnu, a misli pomutiše. Uhvatio se za glavu i stao da masira slepoočnice, dok mu se lice bolno grčilo.

„Šalila sam se! Šta si se odmah uozbiljio!“ Aa je isprva mislila da to Jun Tijenming od muve pravi slona, ali kada vide kako ga onako bledog obuzima drhtavica, shvatila je da se prestravio, ili, ne daj bože, pao u delirijum. Slični napadi su se s vremena na vreme ponavljali. „Pa šta je sad bilo?“, brižno će Aa.

Jun Tijenming je prostreli pogledom. Zbunjen i uplašen, neko vreme je pokušavao da umiri disanje, a onda ju je, nakon duže pauze, zapitao: „Jesi... jesi li ti stvarna?“

„Koji ti je vrag?“ Sada je Aa bila ta koja se plaši. Primakla se i pokušala da ga obujmi, ali Tijenming ustuknu. Zauzeo je poprilično defanzivan stav i sumnjičavo ju je odmeravao.

Aa shvati da je vrag zaista odneo šalu. Udahnuvši duboko, pogledala ga je u oči i polako izustila: „Ja sam stvarna. Ovo je stvarnost. Pogledaj me, dobro me pogledaj, od glave do pete. Svaki pedalj moje kože, i svaka vlas moje kose, stvarni su. I ova planeta je isto tako stvarna, to... to je naš svet.“

„Naša... zvezda?“, bojažljivo će Jun Tijenming.

„Baš tako. Sećaš li se kako smo čekali Čeng Sin i Guan Jifana? Posmatrali smo kako njihova letelica prodire kroz orbitu. Smejao si se kao dete, vukao si me za ruku i rekao mi kako ćeš je iznenaditi, kako ćeš je povesti ka jednom čarobnom, malom univerzumu koji još ni sam video nisi. A onda je brazda smrti pukla i nebo se smračilo. Tama je progutala i sunce i zvezde. Spoznaja o tome šta se dogodilo pretvorila

te je u najobičnijeg zombija. Nisi plakao, niti jadikovao, već samo tupo zurio. Shvatila sam koliko je voliš tek kada sam ugledala koliko te je to skrhalo.“

„Sećam se...“, promuca Tijenming s odsutnim izrazom na licu.

„Iduća tri dana gotovo oka sklopio nisi, da i ne govorimo o jelu i piću. Uporno sam ti ponavljala da nisu mrtvi, da sada žive u drugom vremenskom okviru i da ćemo ih možda jednoga dana ponovo sresti. Međutim, ti kao da me uopšte nisi čuo. Tek trećeg dana, negde predveče, najzad si zaplakao. Isprva je to bilo nešto nalik na cvilež, a onda se pretvorilo u jecanje i ridanje, a na kraju u kuknjavu i lelek. Držala sam te u naručju i čula sam kada si progrcao: *Na ovoj planeti nema nikog drugog, mi smo jedini ljudi na ovom svetu.*

Sećaš li se šta sam ti odgovorila?“

„Da. Rekla si da sam ja tvoj Adam, a ti moja Eva“, odgovori Jun Tijenming, prizivajući sećanja zatvorenih očiju.

„Da budem iskrena, ni sama ne znam odakle mi je to palo na pamet.“ Aa se ugrize za usnu, a obrazi joj se zarumeneše. „U svakom slučaju, od tada se nismo rastali i iako taj osećaj očaja nikad nije iščileo, nekako smo se prepustili, i bilo je čarobno. Idućeg dana rekao si mi – od sada, ovo je naša zvezda. Sećaš se?“

Na Jun Tijenmingovom licu zatitra osmeh, možda čak i nehotičan. „Naravno.“

„Zar je moguće da ništa od toga nije stvarno?“, upita Aa.

Osmehujući se bodro, načinila je korak ka Tijenmingu. Ovoga puta nije uzmakao. Uzela ga je za ruke i prebacila ih sebi oko ramena, prislanjajući uvo na njegova prsa kako bi poslušala otkucaje srca. Još uvek vidno uzdrman, Jun Tijenming, zagledan u daljinu, pusti da se Aa privije uz njega. Nežno ga je zasipala poljupcima, po obrazima, po čitavom

licu, i on joj, oklevajući, uzvрати zagrljaj. Zenice kao da mu se malo otkraviše i Tijenming je poljubi, na šta Aa odgovori s još većim žarom.

Tako je Tijenming dobio najprimitivniji, ali i najverodostojniji dokaz o postojanosti i stvarnosti ovog univerzuma.

* * *

Kiša je nedavno prestala i povetarac je kuštrao plavu travu. Svetlost sumraka probijala se kroz oblake, optačući azurne vrhove u zlato.

Zatim su usledili prizori o kojima čovek na Zemlji nije mogao ni da sanja: sinje drveće i rastinje prenu se iz mrtvila, šireći svoje latice dok se budilo. Hiljade listova okrenu se ka sunčevoj toploti, upijajući i poslednju kap energije. Nekoliko grana se pokoška u nastojanju da se izbori za što povoljniji položaj i njihovo kršenje zamrmori u vazduhu. Stvorenja nalik na vodene cvetove zaigraše oko drveća, šireći po dva para providnih krilaca kako bi upili hranljive materije koje je ispuštala plava trava, i pevajući zvonko ne bi li privukle suprotni pol. Ovi uzvратиše vlastitim repertoarom i tako se iznad jezera začu bezbroj složenih svadbenih plesova, uvertira tog svetog obreda koji je omogućavao bićima da se razmnože i produže vrstu. Sve to stuštilo se u sazvučje koje je na Sinjilu sačinjavalo jedinstvenu kantatu života.

Život je, u ovom novonastalom tamnom vilajetu, naizgled tekao po starom, to jest, ako se izuzme prisustvo dvoje posetilaca izdaleka. Zagrljenim pridošlicama bilo je suđeno da zauvek ostanu na ovom svetu. Ali za ovu planetu koja je već milijardama godina postojala i koja će postojati barem još toliko, oni nisu bili važni. Ionako će nestati u magnovenju,

i od njih neće ostati ni trag, kao što se mreškanje vode ne poznaje na tihom, spokojnom jezeru.

„Znaš, za mene je ovaj svet“, započe Jun Tijenming, posmatrajući sunce, „oduvek bio kao san, kao opsena. Oprosti mi na ispadu, ali ja čak ni sada ne umem sa sigurnošću da kažem jesam li zaista budan. Više ne umem da odredim kada san počinje, ni kad se završava. Čini mi se da svemu ovome prosto nema kraja.“

„U kom smislu?“, upita Aa.

„Koliko imaš godina?“, uzvрати Tijenming pitanjem.

„Uh, boga pitaj, najmanje četiri stotine“, reče Aa.

„A ako oduzmeš godine koje si provela u hibernaciji?“

„Onda dvadeset, ne... trideset, ne znam, trideset nešto. Pojma nemam, ali ne bih da cepidlačim“, dodade Aa.

„Ako je tako onda si, barem po merilima koja su vladala u vreme doba zastrašivanja, tek devojčurak. A znaš li koliko je meni godina?“

„Rekla bih da si naćeo osmi vek postojanja, ali ako ne računamo hibernaciju, ne verujem da si mnogo stariji od mene.“

„Grešiš“, odreši Jun Tijenming. Njegove oči buktale su kao dva drevna ognja. „Um mi je star najmanje nekoliko hiljada ili nekoliko desetina hiljada godina.“

Takva izjava bila je van Ainog poimanja, ali umesto da ga zaspe pitanjima, slušala je. Jun Tijenming nastavi svoju pripovest s gorkim osmehom na licu. „Znam da je to teško poverovati, ali evo u čemu je razlika između nas dvoje – ja sam većinu svog života proveo u snu; snu koji je možda trajao desetina hiljada godina.“

Taj san je započeo još u razdoblju krize, otkako su me zaledili, u stvari, ne mene nego moj mozak. Beskrajni snovi pohodili su me dok sam plovio kosmičkim dubinama. No

kad bolje razmislim, nisam siguran koliko od toga su lažna, kasnije podmetnuta sećanja, pošto mozak koji su čuvali na temperaturi veoma blizu apsolutne nule svakako nije u stanju da sanja. A onda, kada su me se Trisolarijanci napokon dočepali, snovi su postali njihovo najubitačnije oružje i koristili su ih da me proučavaju, da me stimulišu, postao sam – oruđe.“

Glas mu je bio miran, kao da priča o laganoj šetnji kraj reke, ali njegove reči naterale su Aa da zadrhti. Nisu joj bila potrebna njegova objašnjenja da bi shvatila kako je Tijenming pretrpeo nezamislivu količinu patnje, straha i boli.

Ai Aa i Jun Tijenming su živeli zajedno na Sinjilu od dana kada je pukla brazda smrti.

Pomagali su se i oslanjali jedno na drugo, i Tijenming je u međuvremenu pretrpeo nekoliko sličnih napada delirijuma. Nikada joj nije pričao o uzrocima ovih stanja, niti je Aa pokušavala da tu informaciju nekako iščeprka, ali je sumnjala da su u tesnoj vezi sa iskustvom koje je pretrpeo među Trisolarijancima.

Aa je bila svesna da, na kraju krajeva, Tijenming predstavlja najvećeg špijuna u istoriji čovečanstva. Zapečaćen unutar vlastitog uma, uspeo je da se infiltrira među tuđine i pruži svojoj rasi neprocenjive podatke. Za takav uspeh morao je platiti paprenu cenu, i Aa je samo mogla da zamisli kakvim su ga sve bezočnim i zastrašujućim metodama mučenja podvrgli Trisolarijanci. A žudela je za saznanjem. Priželjkivala je dan kada će Jun Tijenming podeliti sa njom breme bola i patnje iz prošlosti, žarko je želela da ga uteši, ali nije se usuđivala da ga bilo šta upita, plašeći se da mu rane, koje su se tek zamirile, ponovo ne prokrvare. Ponekad se čak pitala mogu li labave spone njihove ljubavi zaista zalečiti posledice zlopačenja kroz koje je prošao.

Ipak, činilo joj se da je danas konačno kucnuo taj čas i da je Jun Tijenming spreman da sebi olakša dušu. Obuze je nekakvo nejasno osećanje, nalik na radost, u kom je bilo čemera. Međutim, i dalje nije imala predstavu kakve će to reči poteći sa Jun Tijenmingovih usana.

„Ti košmari mi nikako ne izlaze iz glave.“ Jun Tijenming zahvati kamenčiće koji su mu ležali kraj nogu. „U mnogim od tih snova koje su skrojili Trisolarijanci, obreo bih se na izletu, i vodio prislan razgovor sa Čeng Sin. A onda bi me ona privukla k sebi, ljubila, a radost i sreća bi me polako opijale, samo da bi se ona, u idućem trenutku, pretvorila u zastrašujuće stvorenje, u karakondžulu čije rumene usne kriju oštre očnjake. Njene čeljusti zarile bi mi se u vrat i ta beštija bi me odvela u bezdano jezero, da se udavim u užasu i stravi.“

„Pa to je grozno!“, uzviknu Aa.

„Grozno?“ Osmeh kojim se Tijenming oglasio više je podsećao na jauk. „Nismo još dotle došli. Mnoštvo ljudi pretrpelo je mnogo crnje noćne more od ovoga, ali ono po čemu su se moji snovi razlikovali bila je njihova neverovatna živopisnost i količina detalja. Još uvek se živo sećam tih oštarih zuba koji poput šila buše moje telo i bezdušnih složenih očiju čiji me pogled probada. Agonija i gušenje koji su kasnije nastupili bili su nerazlučivi od stvarnosti. A to nije sve – moji košmari trajali su bez kraja i konca. U ovom slučaju, nisam mogao da udahnem, ali ni da se probudim ili padnem u nesvest, a svakako ne da umrem. Umesto toga, vreme bi se jednostavno zamrzlo, a bol bi pulsirao bez prestanka. Moja svest treperila je kao sveća. U jednom času bih bio potpuno svestan činjenice da haluciniram, ali već u sledećem bih to zaboravio i nastavio da pružam beslovesni otpor čudovištu koje me je proždimalo...

Dabome, u tim trenucima“, započe opet Jun Tijenming, tihim glasom jednog mesečara, „moje jedino utočište bila je uspomena na jednu osobu. Dolazila mi je kao Danteova Beatrice, okružena anđelima i s cvetnim lovorom na glavi, a plamenovi su pristajali uz njeno telo kao haljina. Ta svetlost razbijala je jezersku tamu, pružajući mi tračak nade. *Čeng Sin nije čudovište, već boginja koja donosi spas*, bile su to reči koje sam uporno ponavljao sebi. Ne padaj na te trikove. Sve su to đavolje lagarije.

Ali život nije bajka, i činjenica da sam zazivao svoju boginju nije značila da će ona zaista doći i izbaviti me. Pomisao na Čeng Sin, ta poslednja slamka nade za koju sam se držao, na kraju mi nije donela spokoj, već mi je slomila srce.“

„Dosta. Nemoj više“, Ai Aa ga brižno pogladi po obrazu. „Razumem te, ali pokušaj da zaboraviš te noćne more. To su samo snovi, i to oni davno prohujali.“

„Ništa ti ne razumeš!“ Jun Tijenming odgurnu njenu ruku i skoči kao oparen. „Zar ne shvataš? To uopšte nisu bili snovi! Trisolarijanci su se samo igrali mojim neuronima, stimulisali moj mozak pomoću električnih signala. Za mene ti signali su predstavljali stvarnost, ništa manje postojanu od tebe koja preda mnom stojiš, tebe koju mogu da dotaknem. Sa stanovišta neurološke aktivnosti, između te dve stvarnosti ne postoji nikakva razlika. Ubrizgavali su košmare u moj um i oživljavali ih pomoću bioloških mehanizama protiv kojih nije bilo odbrane. Nije to bila borba protiv vetrenjača, nisam koristio stvarnost kako bih udario na uobrazilju, već sam koristeći iluzije pokušavao da raščinim stvarnost. Bila je to bitka osuđena na propast. Misliš da je moje prizivanje uspomena na Čeng Sin bilo od nekakve koristi? Moji mučitelji bi me pustili da nakratko

poverujem kako su moje molbe uslišene, da se dogodilo čudo i da je spas nadohvat ruke, samo da bi tu njenu posetu pretvorili u još crnji pakao, bezbroj puta gori od sudbine kojoj sam maločas tobože umakao.

U jednom snu živeli smo zajedno deset godina, čak smo dobili i jednu slatku ćerkicu. Ali ta decenija radosti i spokoja bila je samo uvod u pakao koji je usledio: zemlju je pogodila strašna glad, sve troje smo bili na ivici smrti, sama kost i koža. No jednoga dana Čeng Sin mi je spremila čorbu. Odakle joj meso, pitao sam se. Nakon što sam prezagajao, otkrio sam hrpu kose i odrane kože u kuhinji. Najednom mi je pripalo muka. Čeng Sin je zatim zahvatila nešto iz lonca. U ogromnoj kutlači nalazilo se nešto okruglo i mesnato, nešto što se kuvalo maltene do raspadanja. Prepoznao sam glavu rođene kćeri. Kezeći se, Čeng Sin me je upitala: „Je li ukusno? Na, dspi još malo...“

„Bože moj!“ Aa zgrabi Jun Tijenminga čvrsto za mišicu; od njegove priče joj se propisno smučilo, i nije mogla ni da pretpostavi šta znači proživeti jedan takav košmar.

Međutim, Jun Tijenming nastavi sa izlaganjem, a ton mu je bio gotovo neumoljiv: „Najgore od svega je bilo to što je, i pored neizdrživog nagona za povraćanjem, i pored sveg kajanja i strave, moja glad i dalje vodila glavnu reč. Jeo sam rođenu kćer, kašiku po kašiku, sve dok nisam veselo podrignuo. Tako siti vodili smo ljubav kraj kćerkinih kostiju dok nas nije savladao san.“

Probudio sam se vezan. Čeng Sin je kleknula kraj mene i poručila mi da se ne ljutim, poješće me, jer je to bilo pitanje opstanka. Sa zaprepašćenjem sam posmatrao kako mi odgriza parče mesa sa mišice, žvaće i guta. Nastavila je da se gosti i ubrzo mi je od ruke ostala samo kost...“

Ne mogavši više da istrpi, Ai Aa zavika: „Prekini, molim te, prekini!“ Osetila je kako joj se kiselina penje iz želuca, pa je okrenula glavu i povratila.

Kada se najzad primirila, upitala je: „Ali zašto? Zbog čega su te Trisolarijanci mučili tim odvratnim prizorima?“

„Da bi bolje razumeli čovečanstvo“, odvrati Tijenming. „Ako malo bolje razmisliš, to uopšte nije tako čudno. Premda su pomoću sofona čitavu Zemlju držali pod prismotrom, Trisolarijanci još uvek nisu posedovali nikakva saznanja u pogledu naših emotivnih odgovora ili fizičkih reakcija, do kojih je bez eksperimenata bilo nemoguće doći. Noćna mora koju sam maločas opisao za njih se nije mogla smatrati tragedijom, budući da su se vodili moralnim načelima koja su za nas u najmanju ruku bila veoma oprečna. Primera radi, često su konzumirali meso dehidriranih pripadnika sopstvene vrste, pa im je ljudska odbojnost prema kanibalizmu bila naprosto nepojmljiva. Mogao bih da ti ispričam sijaset daleko grozomornijih priповesti...“

„A zašto ne bismo te priče ostavili za neki drugi put?“, preseče Aa, shvativši najzad zbog čega je Tijenming ćutao o događajima koji su se zbili dok je boravio među Trisolarijancima.

„Bilo kako bilo, uvek na umu imaj sledeće: uspeo si da prebrodiš te nedaće i zadobiješ njihovo poverenje i poštovanje, na taj način dospeo si u srž jednog tuđinskog društva. Žrtva koju si za to podneo isplatila se, zar ne?“

Jun Tijenming se zagleda u svoju saputnicu i umorno se osmehnu: „Dabome, moja infiltracija stajala nas je Zemlje i čovečanstva.“

Aa ga zbunjeno odmeri. Jun Tijenming ispusti težak uzdah i konačno otkri strogo čuvanu tajnu: „Kako ne shvataš? Jedini način da ih pridobijem i da se ubacim u njihovo

društvo bio je da se predam. Napad kojim je 'kapljica' okončala doba zastrašivanja umnogome je bio moje maslo.“

* * *

Ako bi neko pak bio pozvan da istakne pojedinca kome se mogla prišiti odgovornost uništenja kolevke čovečanstva, onda najprikladniji kandidati za to svakako ne bi trebalo da budu ni Čeng Sin, niti Jun Tijenming, kao ni bilo ko drugi na čijem su se tasu odluke nalazili milioni života. Umesto toga bilo bi najpoštenije istaći Tomasa Vejda, čoveka koji je preuzeo na sebe zadatak izbavljenja ljudske rase, čineći to kroz krv i oganj. Pre više od šest vekova zapečatio je svoj beskrupulozni gambit rečima koje su promenile tok istorije i odredile usud dveju vrsta.

„Poslaćemo samo mozak“, procedio je Vejd.

Upravo je ovaj briljantni potez izvukao projekat *Trisolarijancima* iz blata u koje beše zaglibio, podarivši pritom Trisolarijancima dragoceni uzorak ljudskog mozga. Premda su sofoni bili u stanju da do detalja prouče ljudski mozak, ta odveć pasivna vrsta promatranja nije mogla da pruži uvid u samu prirodu čovečjih kognitivnih funkcija. Povrh toga, Hajnsov pokušaj sabotaze zaplašio je čelnike svetskih vlada i ukazao na potencijalne opasnosti ove vrste neuronaučnog istraživanja. Naučnicima je otad zabranjeno da petljaju oko nepoznanice kako bioelektrični impulsi koji iskre među neuronima porađaju misao, kako bi se Trisolarijancima uskratila prilika da, pažljivim opitima i merenjima, steknu sposobnost čitanja ljudskog uma.

Tako je, čak dva stoleća nakon prvog kontakta, ljudski um za Trisolarijance i dalje predstavljao neprobojnu crnu

kutiju i prosto su jedva čekali da se dočepaju zamorčeta na kome se moglo eksperimentisati. Njihova želja da se upuste u taj pokus nije počivala na znatiželji, već je bila posledica očajničke potrebe za strateškom obmanom. Trisolarijanci, razume se, barem tokom čitavog razdoblja krize nisu ni imali potrebu za takvim varkama, baš kao što ni ljudima mimo pesticida nisu bile potrebne laži da bi se otarasili raznoraznih buba štetočina. To naravno ne znači da Trisolarijanci nisu razumeli značaj ovakvog pristupa protiv drugih vrsta. Oni su, još od spoznaje da je univerzum ništa drugo do nepregledna mračna šuma, živeli u strahu pretnje iz kosmosa. Bili su svesni činjenice da u tami vreba mnoštvo pritajenih lovaca, znali su da je njihova komunikacija sa Zemljom najverovatnije otkrivena i da, kao takva, znači pretnju po njihov opstanak. Stoga je strateška obmana prerasla u značajno odbrambeno oružje, koje su morali da uzmu u obzir. No ovladavanje tom veštinom zavisilo je od razumevanja čovečanstva, jedine poznate vrste koja se ovim zanatom slobodno služila.

Tako je među trisolarijanskom elitom, nedugo pošto im je Majk Evans ukazao na ovu jedinstvenost ljudskog mentalnog sklopa, došlo do početka nove, napredne grane nauke zvane „prevarologija“. Trisolarijanci su se isprva nadali da će brzo savladati gradivo, ali ta nada je ubrzo iščilela. U teorijskom smislu, načela na kojima je čin prevare počivao bila su krajnje prosta: trebalo je samo hotimice izreći neistinu s ciljem da meta vaše obmane u nju poveruje. Poteškoća se ogledala u tome što je Trisolarijancima nedostajao biološki instinkt da ovaj jednostavni princip sprovedu u delo. Na isti način na koji su ljudski naučnici umeli da do tančina predstave matematičke jednačine na kojima je počivao četvorodimenzionalni prostor, ali nisu bili kadri da zamisle ni najobičnije četvorodimenzionalne figure.

Kao i sva druga svesna bića, Trisolarijanci su, razume se, s vremena na vreme grešili. Međutim, kako se njihovo opštenje sastojalo od električnih misaonih impulsa koji su se neposredno ispoljavali, za njih je bilo nemoguće da očiglednu laž prikažu kao istinu. Ako Trisolarijanac veruje da je tvrdnja netačna, određeni markeri u njegovoj moždanoj aktivnosti će to i pokazati. Iako je u posebnim prilikama, poput komunikacije na velikim daljinama, posredstvom tehnologije bilo moguće lažirati ove impulse, duboko ukorenjen instinkt koji su Trisolarijanci nasledili na dugom evolutivnom proputovanju sprečavao ih je da poduzmu takav potez.

Ipak, Trisolarijanci su gajili nade da će ih o umetnosti prevare poučiti istorija čovečanstva, ali i probrana dela iz domena politike, vojne strategije, ekonomije, pa čak i ludologije. No ubrzo su otkrili da im proučavanje ljudske istorije ne ide od ruke, a ništa bolji nisu bili pri savladavanju teorije iz drugih polja, koja su, ruku na srce, i za većinu ljudi predstavljala špansko selo. Stoga su se latili naizgled lakše književnosti i neko vreme popularni romani čija se radnja vrtela oko prevare postali su obavezno štivo za trisolarijanske naučnike i političare. Remek-dela poput *Grofa Monte Krista*, *Doživljaja Šerloka Holmsa* i *Romanse o tri kraljevstva* postala su bestseleri. Međutim, tuđini nisu umeli istinski da cene ovu literaturu. Romani koje su ljudi razbibrige radi čitali, Trisolarijancima su se doimali nerazumljivim poput drevnih carskih ukaza. I posle višegodišnjeg proučavanja, najdomišljatiji trisolarijanski vojni analitičari ovladali su tek najprostijim obmanama, nalik onoj iz bajke o Crvenkapici, što za osmišljavanje strategija koje bi bile delotvorne u međuzvezdanom sukobu i nije bilo od neke koristi.

Nakon decenija upornosti i truda Trisolarijanci su konačno digli ruke od smelih pokušaja da suštinski izmene

vlastitu prirodu. Umesto toga, svoje napore su usmerili ka izrađivanju kompjuterskih simulacija koje su sadržale moguće scenarije obmane. No sve što su računari bili kadri da učine jeste da reprodukuju i malčice premaše sposobnosti svojih tvoraca. Inovacije su iziskivale izradu novog softvera, a njegovo pisanje podrazumevalo je duboko razumevanje principa obmane. To je bilo sasvim očekivano. Naime, ako čovečanstvo još nije bilo u stanju da dokaže Goldbahovu hipotezu, onda se to nije moglo očekivati ni od njihovih računara. Na isti način, pošto su Trisolarijanci bili rđave varalice, ni njihovi računari nisu bili ništa bolji.

Najzad, posle toliko godina mukotrpnog rada, i bezbroj neuspelih pokusa čitavih pokolenja najumnijih trisolarijanskih naučnika, potpomognutih podacima čija je količina bila srazmerna ukupnom skladišnom kapacitetu svih ljudskih biblioteka, najnapredniji trisolarijanski računari načinili su prekretnicu i naučili da izvedu prevaru. Ruku na srce, to su više bile smicalice kakve su, recimo, podmetali dvanaestogodišnji nestašni dečaci, i prolazile su isključivo u ljudima poznatom okruženju (pošto su odatle preuzeti svi scenariji za mašinsko učenje). Međutim, ove veštine nisu bile od presudnog značaja za potencijalni sukob s nepoznatom kosmičkom civilizacijom. Povrh toga, računari koji su upravljali softverom i smišljali podvale, u mnogim situacijama nisu čak mogli da obave normalan, smislen razgovor i redovno su padali na Tjuringovom testu.

Trisolarijanski naučnici su se godinama vrteli ukrug, samo da bi došli do zaključka da puno razumevanje principa obmane zahteva živi uzorak. Pre nego što je trisolarijanska flota pokorila Zemlju, jedini dostupan primerak bio je Jun Tijenmingov mozak, čija je sonda već bila napustila Sunčev sistem. Zato je pred sam kraj razdoblja krize flota otposlala

jedan brod s ciljem da presretne sondu sa Tijenmingovim mozgom. Međutim, najsmješnije od svega bilo je to što je čovečanstvo izdvajanje tog broda iz formacije protumačilo kao pokušaj Trisolarijanaca da, suočeni sa ogromnom nadmoći ljudske flote, zakluče primirje. Ova kobna pogreška je posredno dovela do katastrofalnog poraza u Bici sudnjeg dana. U tom smislu, ova nehotična „strateška varka“ može se smatrati i više nego uspelom.

Trisolarijanska flota se domogla sonde tek pošto je Luo Di uspostavio doba zastrašivanja, a utom su dve civilizacije već stajale na vrlo osetljivom tasu moći. Posle dugogodišnje sofonske blokade na Zemlji je došlo do ogromnog tehnološkog procvata, dok je prvobitna prednost trisolarijanske civilizacije kopnela iz dana u dan. Glavna meta eventualne strateške obmane više nije bila neka buduća, nepoznata tuđinska vrsta, već upravo čovečanstvo. Iako su na Zemlji i dalje postojali određeni poklonici i duhovni naslednici Pokreta Zemlja–Trisolaris, spremni da se zarad svojih gospodara upuste u spletkarenje, Trisolarijanci, strahujući od aktivacije gravitacione antene nipošto nisu želeli da se izlažu takvim hazarderskim potezima, praktično čovečanstvu pred nosom. Stoga je proučavanje Jun Tijenmingovog mozga postalo zadatak od presudne važnosti.

Trisolarijancima je bilo potrebno oko desetak godina da proniknu u strukturu Jun Tijenmingovog mozga. S obzirom na njihovu učinkovitost, koja je daleko prevazilazila zemaljske kapacitete, to desetogodišnje istraživanje bilo je srazmerno jednovjekovnom ljudskom trudu. Napravili su simulaciju Tijenmingovog tela, kako bi njegov mozak mogao da prima čulne nadražaje poput vida, zvuka, ukusa, dodira i mirisa, a onda su proučavali na koji način nervni impulsi nastaju i kako se prenose. Zatim su pokušali da se domognu

informacija koje su bile uskladištene u Jun Tijenmingovom sećanju. To i nije bilo naročito teško. Jednostavnom stimulacijom centra za jezik, načinjenom u odgovarajućim vremenskim intervalima, uspeali su da navedu Jun Tijenminga da im odgonetne šta to upravo opaža, čuje, o čemu razmišlja i tome slično. Iako i dalje nisu imali neposredan uvid u Tijenmingove misli, isprobavajući različite nadražaje, naučili su kako da ubrizgaju željenu informaciju u njegov mozak, a onda su, oslanjajući se na Tijenmingova kazivanja, ocenjivali rezultate i promatrali ishode.

Isprva su se prema svom zamorčetu odnosili krajnje pažljivo. Eksperimenti su bili umereni, propitivanja blaga. Priredili su mu mnoštvo prekrasnih i utešnih prizora. Ti opiti usadili su u Tijenmingov um veštačka sećanja, i bio je ubeđen da su sve to ostaci snova koje je snevao tokom svog proputovanja mračnim kosmičkim ponorom. Međutim, što su dublje zalazili u pojedinosti Tijenmingovog mozga, to su njihovi eksperimenti postajali sve bezočniji i okrutniji. Mnogo puta su ga doveli na ivicu nervnog sloma, ali uvek bi znali da se zaustave i uljuljkaju ga umirujućim agensima i hemikalijama, dajući mu vremena za oporavak.

Premda su naposljetku naučili da, relativno precizno, tumače Tijenmingove misli, Trisolarijanci su uskoro shvatili da su, usled jedinstvenih odlika neurološke topografije, njihova eksperimentalna otkrića tek bazično primenljiva na drugim ljudima. Saznanja o neurološkoj strukturi i obrasci koje su zabeležili pri promatranju funkcija višeg reda, bila su primenljiva isključivo na Tijenmingovom slučaju. Tako je trisolarijanski san da će jednoga dana proniknuti u sve ljudske umove ostao nedostižan.

Ljudski um ostao je zapečaćen poput crne kutije zahvaljujući jedinstvenosti iskustva i individualnosti sećanja. Istini

za volju, da su kojim slučajem imali na raspolaganju hiljade ili milione pokusnih kunića, Trisolarijancima bi najverovatnije pošlo za rukom da prevaziđu i ovu prepreku. Međutim, imali su samo Jun Tijenminga.

Bez obzira na to, samo na osnovu tog jednog uzorka uspeli su da ostvare neverovatna postignuća.

Izrada digitalnog modela Jun Tijenmingovog mozga potrajala je sedam zemaljskih godina. Ovaj model je na kvantnom nivou sadržao sve informacije koje su bile pohranjene u Tijenmingovom umu i Trisolarijanci su ga koristili da podstaknu osnovne misaone tokove. Odstranili su sve „beskorisne“ ljudske emocije, pa i osećaj pripadnosti, iz Tijenmingovog uma, i napunili ga sopstvenim podacima, u nadi da će im to pomoći da skuju nove prevare i ostvare svoje strateške ciljeve. Trisolarijanci su ovu vrstu digitalnog modela nazvali računarstvom u oblaku, po Jun Tijenmingu.*

Tek u ovom trenutku došlo je do istinskog iskoraka. Kako je trisolarijanska civilizacija sve više tonula u konzumerizam, na tržištu su se pojavile pristupačne verzije Jun Tijenmingovog digitalnog mozga. Trisolarijanci su ove digitalne modele instalirali preko svojih misaonih aparata, s ciljem da prikriju stvarne namere, čime su otključavali sposobnosti što su prevazilazile mogućnosti trisolarijanskog uma.

Primera radi, tipičan razgovor prilikom sezone parenja na Trisolarisu je izgledao otprilike ovako: „Cenjena matice, vaš sluga ponizno moli za telesno spajanje.“ Molilac bi onda zaplesao antenama, prenoseći svoja osećanja (trisolarijanska vrsta se takođe sastojala od dva pola, premda su se ti polovi razlikovali od uobičajene, to jest zemaljske definicije).

„Odstupi, rugobo! Od samog tvog prizora dođe mi da izlučim fekalnu materiju!“ Nezainteresovana strana bi potom,

* „Jun“ iz Jun Tijenmingovog imena znači „oblak“. (Prim. prev.)